

Andrej Šiško

SLOVENCİ, SLOVENI, SLOVENSKI IN SLOVENIJA V DVEH STARIH KRONIKAH PANONSKIH SLOVENCEV

Summary

SLOVENES, SLAVS, SLOVENIAN, AND SLOVENIA IN TWO OLD CHRONICLES OF PANNONIAN SLOVENES

Presented are the notions *Slovinci*, *Sloveni*, *Slovenski*, and *Slovenieh* in two old Chronicles of Pannonian Slovenes. These are *Kronika vezda znovič spravljená kratka slovenskim jezikom* (*Chronicle now again written in Slovene language*) by Antol (Anton) Vramec (pronounce as *Vra:me:ts*) (1578), as well as *Kronika aliti spomenek vsega sveta vekov* (*Chronicle or recollection about ancient times*), by Pavel Ritter Vitezovič (pronounce as *Vi:te:zo:vich*), first published in Zagreb 1696, then somewhat redacted in 1744 (Štefan Rafaj, Ed.; this version is used here) and 1762 (Nikola Laurenčič, Ed.).

Vramec's *Chronicle* is the first printed history book in Slovene language. Of exceptional importance is the fact that Vramec used in his book the words *Slovinci/Slovenes*, *Sloveni/Slavs*, *Slovenijeh/Slovenia* and *slovenski/Slovenian*. He advocated the autochthonism of Slovenes presenting that the ancestors of Slovenes lived in the Central Europe at the time of Alexander the Macedon (4th Century BC) at the latest. His writing testifies that in the 16th Century AD this was a generally recognised understanding. It was entirely in line with the writing by Adam Bohorič in his Introduction in Latin into the first Grammar in Slovene (1584). He clearly distinguished Slovenia and Slovenes from *Ogri/Vogri* (Hungarians) and Croats as well as their lands. That means that he clearly distinguished three different nations in line with the way understanding of that time.

In the Ritter's *Chronicle* there is also reported about Slovenes far BC. Ritter knows about Slovenes, Slovene Kings, Slovene Army, Slovene territory, Slovene rulers of different rank, different tribes of Slovenes (*Trivalji*, *Ardieji*, *Dalmati*, *Palariji*, *Majdaki*, *Vandali*, *Panonci*, *Korutanci*, *Kranjci*), including *Yapodi*, *Illyrians*, as well as part of *Sarmatians* and *Avarians*. The comparison of the Ritter's *Chronicle* to the Vramec's *Chronicle* presents that according to Ritter, the first reports about Slovenes are for more than hundred years earlier and much more frequent than at Vramec. Regretfully, these *Chronicles* are being entirely ignored by the historians and linguists in Slovenia and this is not in line with the Method of Science.

Uvod

V prispevku so predstavljeni pojmi *Slovinci*, *Sloveni*, *slovenski* in *Slovenija/Slovenijeh* v dveh starih kronikah panonskih Slovencev. To sta *Kronika vezda znovič spravljená kratka slovenskim jezikom*, Antola (Antona) Vramca (1578) ter *Kronika aliti spomenek*

vsega sveta vekov, Pavla Ritterja Vitezoviča, ki je prvič izšla leta 1696 v Zagrebu, potem pa z nekoliko spremenjeno vsebino še dvakrat, leta 1744 (urednik Štefan Rafaj) ter 1762 (urednik Nikolaj Laurenčič).

Vramčeva *Kronika vezda znovič spravljena kratka slovenskim jezikom* leta 1578

Vramčevo *Kroniko* (1) - izvirni naslov se glasi: *Kronika vezda znovich spravljena Kratka Szlouenzkim iezikom po D. Antolu Pope Vramcze Kanouniku Zagrebechkom* - bi morali postaviti na častno mesto v zgodovini slovenskega slovstva, saj gre za prvo slovensko tiskano zgodovinsko knjigo. Izjemnega pomena je dejstvo, da je Vramec v svoji knjigi uporabljal zapise pojmov Slovenci, Sloveni, Slovenijeh in slovenski. Avtor sodi med zagovornike Slovenske staroselske teorije, saj naše prednike postavlja v srednjo Evropo že najmanj v obdobju Aleksandra Makedonskega (4. stoletje pred Kristusovim rojstvom). Njegovo pisanje dokazuje, da je bilo v 16. stoletju takšno stališče splošno uveljavljeno, hkrati pa se tudi povsem ujema s podobnim pisanjem Adama Bohoriča, iz latinskega uvoda prve slovenske slovnice leta 1584. Slovenijo/Slovenijeh in Slovence/Slovene strogo loči od Ogrov/Vogrov (Madžarov) ter od Hrvatov. Enako tudi loči njihove dežele (orsag, kraljestvo ali zemlo), kar pomeni, da gre za tri, med seboj razločujoče se narode ali »nacije«, v skladu s takratnim razumevanjem tega pojma.

Vramčevo zgodovinsko delo predstavlja primarni zgodovinski vir v tistem delu pisanja, ki se nanaša na 16. stoletje, obdobje torej v katerem je pisec živel. Tisti del *Kronike* v katerem so opisana starejša obdobja, ne predstavlja primarnega zgodovinskega vira, zapisi pa so pogosto tudi napačni ter časovno precej nenatančni. Jasno je, da je Vramec vsebino od nekod povzemal. Kar zadeva starejše obdobje, za katerega je avtor črpal vire iz del drugih piscev, se najstarejša omemba Slovenov nanaša že na drugo dobo in sicer na leto 1787 po stvaritvi sveta, kar preštevilčeno pomeni leto 2175 pred našim štetjem (sic!), nanaša pa se na Slovena Tujskona (Tuiskona). To pomeni, da Vramec pozna Slovence že v obdobju več kot 2000 let pred našim štetjem. Druga omemba Slovenov sega v obdobje Aleksandra Makedonskega – 4. stoletje pred našim štetjem.

Zatem v letu 110 našega štetja omenja prvega slovenskega krščanskega škofa Kvirina ali Quirinusa v mestu Sisku, ki bi naj bil utopljen v reki Kolpi. V letu 171 našega štetja omenja slovenskega cesarja Klavdiusa, ko pravi: »*Klavdius drugi toga imena sloven Dalmata Rimski Cesar posta i vmre v Sreme*«. V drugem stoletju so torej bili Dalmati za Vramca Sloveni (o Hrvatih pri njem nato še skoraj 1000 let ni ne duha ne sluha, podobno kot tudi v zgodovinskih virih nasploh).

Najstarejša omemba Slovenije se nanaša na leto 280 v katerem naj bi bil na Slovenijeh umorjen rimski cesar Aurelius Probus. Večina zgodovinskih virov navaja, da je bil rimski cesar Marcus Aurelius Probus dejansko ubit v Sremu leta 282.

Slovensko zemlo in Orsag omenja v letu 401, v povezavi s hunskim kraljem Atilo, ki je med drugim do temeljev »*poter*« (polomil, podrl, uničil) panonsko mesto Sisek in zavil vse do morja.

Našteti dogodki, v katerih so omenjeni pojmi Sloveni, slovenski, Slovenijeh (stara panonska oblika zapisa Slovenija), Slovenska zemla in Slovenski Orsag (kraljestvo), so časovno precej nenatančno umeščeni. Tako npr. Atila nikakor ni mogel uničiti panonskega mesta Sisek že leta 401, saj naj bi se rodil šele okrog leta 406. Tudi pri škofu Kvirinu se ne ujemata niti čas, niti kraj njegove smrti. Zanj namreč velja, da bi ga naj ubili tako, da so mu okrog vratu privezali mlinski kamen in ga vrgli v reko Sibar (Guns) pri mestu Sabaria. Kot škof je služboval v Sisku okrog leta 300. Kronološko najbolj zanesljiv je tako zapis o rimskem cesarju Marcusu Aureliusu Probusu, ki bi ga naj ubili okrog leta 282 v Sremu. V njegovem primeru je Vramec časovno dokaj blizu, saj ta dogodek postavlja v leto 280. Tudi krajevno je pravilno umeščen, kajti Srem, bi zagotovo lahko bil del takratne panonske Slovenije.

Glede Aleksandra Velikega velja, da je bil rojen 20. rožnika ali 21. malepea srpana leta 356 pr. n. št. Pomladi leta 335 pr. n. št. je Aleksander krenil s svojo vojsko na severne in severozahodnⁿpee meje kraljestva, kjer si je pokoril Tračane in Tribale, nato pregnal Gete na levem bregu Donave ter nato še premagal Ilire, ki se zdaj imenujejo Sloveni. O tem piše Vramec naslednje: »*leto 3628 – Alexander veliki po Otcu Filipa Kral Macedonski duči. Bulgare i Ilirikuše, ki se vezda imenuju Sloveni (Zloueni) oblada. Sirmusa Krala, od koga se imenuje Srem, Varaš, Tebanski, Alexander je poterti včinił.*«

Vramec torej nedvomno sodi med zagovornike Slovenske staroselske teorije, saj naše prednike postavlja v srednjo Evropo že najmanj v obdobju Aleksandra Makedonskega (4. stoletje pred našim štetjem). Njegovo pisanje očitno dokazuje, da je bilo v 16. stoletju takšno stališče splošno uveljavljeno. Vsekakor se tudi povsem ujema s podobnim pisanjem sodobnika Adama Bohoriča, ki je v latinskem uvodu prve slovenske slovnice leta 1584 zapisal: »*Vsi pa, ki so dosihmal zgodovino pisali inu v jej preiskovali izvor inu običaje ludstev, vsi v tem soglašajo, da so Heneti, Veneti ali Venedi, Vindi, Vandali inu Slovenci isto ludstvo ter enega inu istega izvora. Zakaj če prideneš temu ludstvu katerokoli naštetih imen, našel boš, da isto pomeni.*« V izvorniku, napisanem v latinščini se Bohoričevo besedilo glasi: »*Quotquot autem hactenus historias conscripserunt, et in eis gentium originem et mores rimati sunt, omnes in eo consentiunt Henetos, Venetos seu Venedos, Windos, Wandalos et Slavos, candem et vnius eiusdemque esse originis, gentem Siquidem quodcunq; illi genti, ex iam dictis, dederis nomen, idem significare deprehendes.*« (2: 10)

Vramec pozna Slovenijo oziroma »*Slovensko zemlo*« leta 744, pa tudi »*slovenskega krala*« (683 in 832) ter slovenskega vojvodo ali »*hercega*« (747 in 1035). Za leto 928 omenja Henete (Venete), ki se tudi Sloveni imenujejo in so bili pobiti na Nemškem.

O Slovencih izrecno govori v letu 1455, torej še v obdobju Celskih knezov, kar pomeni, da jih postavlja vsaj okrog 100 let pred prvi Trubarjev zapis. Tudi on, podobno kot Trubar, piše tako o Slovenih, kot tudi o Slovencih. Toda, če je pri Trubarju ime Slovenec mnogo pogostejše kot ime Sloven, je pri Vramcu ravno obratno. Ime ali etnonim Sloveni (*Zloven, Zloueni* ali *zlouenia*) omenja desetkrat, ime Slovenci (*Szlouenczi*) pa dvakrat. Pridevniki slovenski (*Kral, Ban, Herceg, Orsag, zemla, Biskup*) omenja 20-krat oziroma 21-krat, če zapis »*Slovensku zemlu i Orsag*« upoštevamo kot dva zapisa pridevnika slovenski. Deželo ali Kraljestvo Slovenijeh navede skupno 8 krat.

V obdobju, ko so bili Celski na višku moči, črka »j« v njihovem imenu ni bila v uporabi, kajti uporabljati se je začela šele okrog leta 1848 v Bleiweisovih *Novicah*, pod vplivom novoilirskega gibanja in s sprejemom nove hrvaške pisave gajice. Tudi Vramčeva *Kronika* je bila tiskana v Ljubljani in ne v Ljubljani. V obdobju Celskih knezov sta torej obstajali mesti Cele in Lublana, zato je poimenovanje Celjski grofje namesto Celski knezi napačno in obenem tudi anahronizem.

Številka zapisa	Pojem	Leto omembe zapisa	Skupno število zapisov
1	Sloven/i	2175 p.n.š., 334 p.n.š., 271 n.š., 373, 429, 747, 928, 1035, 1526, 1542	10
2	Slovenijeh	280, 1542, 1545, 1552, 1557, 1564, 1570, 1573	8
3	Slovenska zemla	401, 744, 1521, 1532, 1538, 1556	6
4	Slovenski kral	683, 832	2
5	Slovenski herceg	1035	1
6	Slovinci	1455, 1547	2
7	Slovenski Ban	1520, 1545, 1557, 1565, 1567, 1567, 1573, 1574, 1578	9
8	Slovenski Orsag	401, 1537	2
9	Slovenski Biškup	110	1
10	Vsi zapisi		41

Tabela 1: zapisi pojmov Sloveni, Slovinci, slovenski/a/o ter Slovenijeh pri Antonu Vramcu

Kot že rečeno, Vramčevo zgodovinsko delo predstavlja primarni zgodovinski vir in tistem delu pisanja, ki se nanaša na 16. stoletje, na obdobje torej, v katerem je pisec živel. To obdobje *Kronike* ima zato mnogo večjo zgodovinsko težo, kot starejša obdobja. V obdobju med leti 1542 in 1573 je sedemkrat omenil Slovenijo (Slovenijeh), med leti 1520 in 1578 devetkrat Slovenskega Bana, med leti 1521 in 1556 štirikrat Slovensko zemlo in v tem obdobju tudi trikrat Slovence (1547) ali Slovene (1526, 1542). Slovenijo in Slovence/Slovene strogo loči od Ogrov/Vogrov (Madžarov) ter Horvatov. Povsem enako tudi loči njihovo deželo (orsag ali zemlo), kar pomeni, da gre za tri – med seboj razločujoče se – narode ali »nacije«, v skladu s takratnim razumevanjem tega pojma seveda. Tudi zato je skrajno nelogično, nedopustno in neznanstveno interpretirati Vramčeve Slovence kot prebivalce Hrvaške severno od Gozda, Vramčev slovenski jezik pa kot hrvaški (kajkavski) jezik. Kajkavski jezik ali narečje v njegovem obdobju kot pojem sploh ni bilo znano in je v tem smislu nastalo več kot dvesto let pozneje.

Tipičen primer tovrstnega početja predstavlja delo Krste Špoljara in Olge Šojat, *Hrvatski kajkavski pisci I, druga polovina 16. stoljeća*, (3: 337). Prevod hrvaškega besedila se glasi: »**Slovinci – prebivalci Hrvaške severno od Gozda (za današnji etnik Slovinci se je nekdaj uprabljajal etnik Krajnci); slovenski jezik – hrvaški (kajkavski) jezik; Slovenski orsag – Hrvaška severno od Gozda (Slovinje); slovensko zagrebečko slovo – kajkavski knjižni jezik zagreškega literarnega kroga; slovensčina – hrvaška kajkavščina**«

Za primerjavo naj omenimo, da je za razliko od Slovenske dežele ali zemle (Slovenijeh prvič leta 280, Slovenska zemla ali Orsag prvič leta 401), hrvaško ime oziroma kraljestvo prvič omenjeno leta 1080, pri čemer Vramec jasno loči Hrvaško (Horvatsko - Horuatzko), Dalmatinsko ter Vogersko kraljestvo, ki si pripoji prvi dve. Hrvaška zemla je nato drugič omenjena šele leta 1312, tretjič pa v obliki Horvateh leta 1342, torej mnogo pozneje kot Slovenijeh! Skupaj s Horvateh je leta 1342 omenjena tudi Serble kar pomeni Srbijo. Ban Horvatski je prvič omenjen leta 1386, kral ali vojvod pa nikoli, med tem ko je Slovenski kral omenjen v letih 683 in 832, Slovenski vojvod (herceg) pa leta 1035.

Horvate Vramec prvič omenja šele leta 1455, v družbi s Slovenci in Vogri v bojih Janka vojvode proti turškemu carju. Hrvati so v razmerju do Slovencev in Ogrov povsem jasno omenjeni v razločevalnem smislu! Zanimivo je tudi, da Vramec smrt bosanskega kralja Tomaša (Thomas Kral Bosanski) pod gradom Belajem, leta 1461, označi kot prvo pogibel Hrvaškega Orsaga in drugih zemel okoli njega. Podobno kot za leto 1455, tudi za leto 1526, ko poroča o tragični bitki pri Mohaču, Vramec razločevalno piše o Vogrih, Slovenih in Horvatih, katerih »velika vnožina v nesrečnom boju poginuše«. Iz tega je razvidno, da Vramcu Horvati niso niti Slovenci niti Sloveni.

Tako kot loči narode Ogre, Hrvate in Slovence, Vramec povsem jasno loči tudi njihove dežele Ogrsko (Vogersko), Hrvaško (Harvatsko) in Slovensko (Slovensko) zemlo (leto 1521). Horvateh in Slovenijeh jasno razlikuje še tri leta preden je izdal svojo *Kroniko*, ko piše, da je Budački, kjer je bil ubit Hervard Turjaški (leto 1575), na Horvateh, medtem ko je npr. Sveta Jelena pri Rakovcu na Slovenijeh (leto 1557). Krajnski deželni glavar, general in baron Herbard Auerspergar/Hervard Turjaški je bil res ubit v boju s Turki pri Budačkem ob reki Radgonji leta 1575. Razlikovanje Slovenijeh in Hrvaške dokazuje tudi naslednji Vramčev zapis: »leto 1465 – Kral dojde v Zagreb hotечи poiti v Harvacku zemlu z vojsku, da pride njemu istini glas, da je neki Čeh okol Ternave varaša robil, i žgal Ognjem zemlu Vogersku, i to čujuči nazaj se Kral vernu na vogersku zemlju«. Iz zapisa je jasno razvidno, da Zagreb ne sodi v Hrvaško zemlo ali deželo, saj je Kral prišel v Zagreb, v Slovenijeh in je od tam šele nameraval kreniti na Hrvaško, kar pa se potem zaradi prejetih vesti z Ogrske ni zgodilo.

Prečrkovani izpisi Vramčevega pisanja o pojmi Sloveni, Slovenci, slovenski in Slovenijeh

Zapisi pojmov pred Kristusovim rojstvom oziroma v obdobju pred našim štetjem:

Leto 1787 (2175 pr. n. št.): Polaki ali lengjelje počeli su se od slovenja Tujskona.

Leto 3628 (334 pr. n. št.): Alexander veliki po Otcu Filipa Kral Macedonski duči. Bulgare i Illyrikuše, ki se vezda imenuju Sloveni oblada. Sirmuša Krala, od koga se imenuje Srem, Varaš, Tebanski, Alexander je poterti včinitil.

Zapisi pojmov po Kristusovem rojstvu oziroma v obdobju našega štetja:

Leto 110: Qvirinus Apostolski učenik v Siske Varaše ovo vreme Biškup Slovenski posta i v Kupu vodu za ime Kristuševo be veržen i vtopljen.

Leto 271: Klavdius drugi toga imena sloven Dalmata Rimski Cesar posta i vmre v Sreme.

Leto 280: Aurelius probus, rimski cesar posta od Srema budući jednoga nevolnoga, vboga težaka Sin, lada poglavništvo šest let, na Slovenijeh vmorjen be. Ouo vreme be prepuščeno i dopušćeno vinograde na ovih stranah zažagjati i imeti od Cesara Probusa, i Vinogradi ki su bili v Sremskoj zemli od Cesara behu dopušćeni zasaditi.

Leto 373: Huni ali Vogri iz Scitie ovo vreme najpervle jesu v Panoniju, deset sto i osemdeset jezer ludi, malih velikih, Mož i žen je došlo. Pannonija zvala se je ova zemla ali Orsag ki se vezda imenuje Vogerska zemla ali Orsag, v Panonie jesu stali na jednom dele Slovenij a v drugom Nemci ono vreme gda su najpervle Vogri došli v Panoniju.

Leto 401: Atila prvi kral Vogerski ovo vreme posta, lada jako i zmožno i vnoge zemle i Orsage podese podedna slovensku zemlu i Orsag do Morja zavije, i varaš Sisečki do fundamenta poter, po Latineh, po Nemceh po Francije i po ostalih zemlah i Orsageh vnoge poglanike i varaše poter, požga i na ništar dopela. I lada četerdeset i četiri leta. Zadavi se svoju kervju vnoči i vmre star sto i dvadeset i četiri leta budući. Teda je sebe svadbu ali pir obslužaval i činil.

letu 429: Sveti Hieronim Doktor sloven, ovo vreme vmre v Betleheme devetdeset i jedno leto je bil star, rojen od Eusebiuša v Štrigove, vnoge knige diačkim jezikom popisa i Glagolsku knigu i Pismo on najde i spravi.

Leto 683: Trebelin Kral Slovenski i Bulgarski ovo vreme posta.

Leto 744: Huni ali Vogri velika vnožina drugoč v Pannoniju ali Slovensku zemlu jesu došli, pred nimi jesu bili sedem Vojvod ali Kapitanov prvi Almi beše, drugi Zabolc, tretji Guila, četerti Keuund, peti Lehel, šesti Berbulčo, sedmi Vurs, ti se najpervle položiše i nastaniše se v Jerdele i zato se i vezda Nemški zove, sedem Šatorov, od oveh sedem vojvod ali Kapitanov, ki su bili teda položili sedem šatorou, sedmora stališća i prebivališća jesu.

Leto 747: Dominik Monagar Sloven šesti Benedečki vojvoda ali Herceg posta v Benetkeh.

Leto 832: Gestimul Kral Slovenski beše ovo vreme i Rabamus Doktor takaj še be ovo vreme. Lajuš Cesar gore rećeni od svojih sinov jet i vuzo be položen i opet pušćen jest z voze.

Leto 928: Heneti ki se Sloveni imenuju pobijeni jesu ovo vreme na Njemecch.

Leto 1035: Mihal četerti v Carigrade posta Cesar. Boja je bil i vojuval je sveti Štefan Kral Vogerski proti Vojvode Smederevskomu Kupanu. I protiv Slovenskomu Hercegu Ceanu ar teda slovenij svojega poglavnika jesu imeli med sobo.

Leto 1455: Mahumet gore rećeni poglavnik Turski, Dolni belgrad z veliku vnožino četirij sto jezer Turkov i z veliku moćju i s pukšami velikimi podsede, i zače ga jako biti, rvati i terti. Janko vojvoda s Kapistranom fratrom z malu vojsku z Vogri, Slovenci i s Horvati proti Caru Turskomu i njegove vojske velike idošta, pobišta Cara z malu vojsku i ludmi. Križom su bili poznamenuvani, dobri i verni vitezove i Keršćenici. Vzešta Caru sto velikih i nezgovornih pušek i ostaloga orožja k boju pristojnoga vnoga, i dobiček velik vitezove sošne, jete Turke, blago i marhu veliku domov odpelaše i odnesoše z velikim veseljem.

Leto 1520: Poginu Peter Berislo Biškup Wesprinski i Ban Slovenski i vmorjen be na Korenice. Tomaš Erdeudi, Kardinal i Ostrogomski Jeršek i Gregor Frankapan Kalački takajše Jeršek vmreše.

Leto 1521: Spravišče na Njemceh Varaše Wormacije Karol Cesar včini, gde Lutera Martina prošćribuva i pregna. Požgaše Turci Tnin, i vzeše grad Orlovčica peč, ovo vreme. Soliman turski Car Doleni Belgrad vze i zauje, i veliki del Vogerske, Slovenske i Harvatske zemle, pod svoje ladanje i Gospodstvo podbi i podedna ovo vreme.

Leto 1526: Soliman turski Car z veliku vnožinu vojske dojde na Vogersku zemlju i boja bi z Lajušem Vogrskim Kralom na Mohačkom polje. Razbi Kralja Lajuša in njegovo vojsku Car. Kral vnom boju poginu i vmorjen be. Po dveju mesecu našesto be telo njegovo mertvo v Potoku. Pokopan be v stolnom Belgrade z velikim plačom in žalostju Vogerskoga Orsaga. Poginuli su i pomorjeni jesu ova gospoda Cirkvena Vogerska v nom boju i bežanje. Ladislav Salkan Jeršek Ostrogomski, Tomori Pavel Kalački Jeršek, Ferenc od Perena Varadski, Filip More Pečujski, Blaž Paxi Gjurski, Ferenc Gsačali Čanadinski, Juraj od Palina Bosanski Biškupi. Ova su Gospoda Vogerskoga Orsaga zemelska ali Telovna v nom mohačkom boju poginula, Juraj od Zapolja knez Šepuski, Ivan Draffij, Orsag Ferenc, Korlati Peter, Andraš Trepka, Simon Horvat, Seči Tomaš, Gabriel Perini, Ambrož Šarkan, Anton Paloci, Matjaš Četini Frangapan, Zigmund Batjani. Velika vnožina Vogrov, Slovenov i Horvatov v Tom nesrečnom boju poginuše.

Leto 1532: Opet Soliman Car van s Carigrada zide na Vogersku zemlju i obsede Kiseg, porobivši vse do Beča idući k Beču, nego od Beča po Štajere na slovensku zemlju vernu se nazaj. A Cesar Karol z Vojsku k Beču nad Cara Turskoga Solimana bil je došel, da ne dočaka njega pod Bečom Car. Papa Klemens zavje Jakin silu.

Leto 1537: Ivan Kocjan General, Ferdinanda Kralja vojsku proti Turkom na Slovenski Orsag ali zemlju dopelja. Turci razbiše Kocjana i vojsku ka je ž nim bila. Onda poginu Pavel Bakič od Laka i Grof Latron, Lajuš imenom, ki je bil nad Španolsku i Latinsku vojsku. Do dvadeset i pet jezer vitezov dobrih v nom boju poginu. Posla takajše Kral Ferdinand, Benečani i Papa vojsku pod Solin; Kral pred svoju vojsku i ljudmi položij i postavi, Petra Krušiča Kapitana. Nad njih dojde Muratbeg i razbi vojsku Kerščansku i v Boju ubiše Petra Krušiča, i vzeše Turci Klis grad.

Leto 1538: Papa Pavel med Cesarom Karolom i Francuskim Kraljom spravi na deset let mira. Vhiti Kral Ferdinand Pekri Lajuša v Njemškom Gradce derža njega. Turci vzeše Dubice i Jesenovac, opet požga Tomaš Nadaždi Jesenovac. Latini vzeše Obrovac vsega raztergaše, razmetaše i poterše. Ivan Kocijan be v Beču zaderžan, da vteče svoje iz temnice z grada Bečkoga. Bani Horvatske i Slovenske zemle položeni jesu Peter Keglevič, i Tomaš Nadaždi ovo vreme.

Leto 1542: V Špire varaše na Njemcih v Imperiomu spravišče včinenno jest i dokončaje vsi proti Turkom vojvati. Njemci Poslaše dole na Vogre Joakima Brandeburskoga Hercega z veliku vojsku. Dviže se velika vojska Ferdinanduševa i od Imperioma Hercegi i Gospoda, i od Italije Papina vojska, i Vogerska Gospoda, i od Horvat i Sloveni, Dunaj pri Ostrogomu prebrodiše i pojdoše podsedši Pešt varaš. Biše ih veče od sto tisuć ali jezer, ervaše Pešta da ne mogo sega vzeti. A v Budinu i Peštu behu Turci, v Budinu beše Kačarbeg a, v Peštu Vlambe Bosanski. Onda knez Miklovuš Zrinski pred Peštom razbi Turke svojimi ljudmi, Janičare i konjike na harcu, i tako se vojska dviže vernuše domom, ništar dobra neopravivši,

a zato dosta poginu naših. Ferdinanduš Kral včini na Horvateh i na Slovenijeh Bana kneza Miklovuša Zrinskoga to isto leto.

Leto 1545: Turci robili su na Slovenijeh ter se zovo Petrovski ali Kraljevski Turci. Miklovuša Zrinskoga, Bana Slovenskoga pod Konskim Turci razbiše i porobiše dosta. Opet na Krajnce, pole Jarnečko oberh Kostanjevice poleg vode Kerke, Turci porobiše i odpelaše dosta ljudi. Grad Mojslavinu jesu ovo leto Turci vzeli.

Leto 1547: Cesar Karol boja bi s Hercegom Saksonskim z Ivanom Friderikom, gde Vogri veliki dobiček i počtenje, Slovenci pa viteštve dobiše. Pred Vogri je bil Kapitan Peter Bakič. A Hercega živa po obrazu posečena ješe i vloviše.

Leto 1552: Začešemje Virovitica beše zaujete i k Turskomu ladanju i vnogi ostali gradove na Slovenijeh od Vlame Bega.

Leto 1556: Kostanicu grad Turci zavješe, Zdal je Grada neki Nemeč Lostohar, ki je bil Kapitan v Gradu za peneze Turkom, s koteroga grada vsa Horvacka zemlja opuste i Slovenska.

Leto 1557: Gospodin Peter Erdeudi Horvatskim i Slovenskim Banom posta.

Leto 1557: Ivan Lenkovič general, dobroga spomenenja Vitez, Turke z Allapi Janušem poleg svete Jelene pri Rakovcu na Slovenijeh razbi, pobi i raztira. A Turkov bilo je četiri jezera ali tisuć. Lenkovičevih ne već nego četiri sto Junakov dobrih bilo.

Leto 1564: Ovo leto Gosp. Draškovič Juraj na Zagrebečku Biškupiju dojde na Slovenije.

Leto 1565: Gosp. Peter Erdeudi Slovenski i Horvatski Ban, Mustafu Sokoloviča Bosanskoga Bega na obreškome, z malimi ali dobrimi Vitezmi 27.000 Turkov pobi, raztira i vnoge Turke ali sužnje polovi, z velikim dobičkom domov nazaj se srečno i zdravo vernuše.

Leto 1567: Gosp. Peter Erdeudi Slovenski, Dalmacije i Horvatski Ban, &c. Toga sveta premeni i pokopan jest v Jastrebarske Cirkve. /.../ Gospod Juraj Draškovič Zagrebečki Biškup i Ferenc Slunski, Horvatskim i Slovenskim Banom postasta ovo leto.

Leto 1570: Velik i strašen glad je bil na Slovenijeh i po vsjoj zemle, i vnogo ljudi pomre od glada ovo vreme.

Leto 1573: Ferenac slunski Frankapan, Ban Horvatski i Slovenski v Varoždine varaše vmre. I toga sveta premeni, Pokopan be v Zagrebečke Cirkve, svetom Kralje.

Leto 1573: Kmeti na Slovenjeh vstali i zdignoli su se bili proti svoje Gospe i Plemenitim ljudem, kotere posekoše, obesiše, pomoriše i Ostale na pokornost dopelaše.

Leto 1574: Gosp. Gašpar Alapi Horvatski i Slovenski Ban be postavljen. To isto leto pod Ivaniči, Ivan Panovic Ivanečki Kapitan z malimi svojimi vnoge Turke razbi i pobi z božju pomoćju.

Leto 1578: Gvozdanske grad vezda na začetke ovoga leta Turci zavješe. Dubovec varaš na veliki petek Turci ves požgaše. Gospodin Krištof Ungnad Slobondni Gospodin i Baro v Zoneku, Špan i Knez Varoždinske i Zagorske megje, večnik i tonačik Cesarove svetlosti, Dalmatinskim, Horvatskim i Slovenskim Banom, Bogu vsamogoćemu na diku i hvalu, posta. Štajarska, Korotanska i Krajnska Orsaška Gospoda s Karolom Hercegom za volo obrambe oneh gradov, ki jesu na Krajne proti Turkom, v Pruku varaše poleg Mure v Spravišće i tonače jesu bili ovo vreme.

Ritterjeva *Kronika aliti spomenek vsega sveta vekov (1744)*

V Ritterjevem delu *Kronika aliti szpomenek vszega szveta vekov, vu dva dela razredyen, katerih prvi dersi, od pochetka szveta do Kristussevoga narojenya; drugi od Kristussevoga porojenya do izpunenya letta 1744* (4) je prav tako govora o Slovencih v obdobju daleč pred Kristusovim rojstvom. Avtor pozna Slovence, Slovenske kralje, Slovensko vojsko, Slovenski orsag, zemljo ali kraljestvo, Slovenske poglavarje, zapovednike, vojvode, bane in generale, različna plemena ali rodove Slovencev (Trivalji, Ardijeji, Dalmati, Palariji, Majdaki, Vandali, Panonci, Korutanci, Kranjci), prav tako pa enači s Slovenci tudi Japode, Ilirce, ter del Sarmatov in Obrov/Abarov). Predstavljena je 2. izdaja *Kronike* iz leta 1744.

Kronika aliti spomenek vsega sveta vekov, Pavla Ritterja Vitezoviča, je prvič izšla leta 1696, potem pa z nekoliko spremenjeno vsebino še dvakrat, leta 1744 (Štefan Rafaj) ter 1762 (Nikolaj Laurenčič).

Možno je, da avtor *Kronike* 1696 sploh ni Ritter, za to trditev pa obstajata dva razloga. Prvi je ta, da je jezik *Kronike* v nekaterih delih tako panonskoslovenski, da je zelo vprašljivo, ali bi Ritter, ki ni izhajal iz Slovenskega kraljestva, dejansko znal to sam napisati (npr. »Trivalji Slovenci, plen vzeli su, i njega tak ranili vu bedro, da je pod njim konj opal mertev.«). V predgovoru h knjigi, ki ga je Ritter dejansko sam napisal, jezik ni enak siceršnjemu jeziku v knjigi. Drugi razlog je ta, da je štiri leta pozneje, ko je napisal svojo drugo knjigo, *Croatia rediviva regnante Leopoldo Magno caesare* (5) ali *Oživljena Hrvaška*, sicer mnogo krajšo od *Kronike*, v njej Slovence povsem pohrvalil in jih razglasil za planinske Hrvate. Če Ritter ni pravi avtor, se seveda postavlja upravičeno vprašanje, kdo je resnični avtor *Kronike*, kdaj je bila dejansko napisana (rokopis) in od kod izhajajo viri zanjo. Zanesljivo je zgolj to, da obstaja povezava med Vramčevo *Kroniko* in Ritterjevo *Kroniko*.

V Ritterjevi *Kroniki* je ime Slovenci v obdobju pred našim štetjem zapisano 19 krat, pridevnik Slovinski je zapisano 1 krat in Slovenji 1 krat. Ime Sloveni v 2. izdaji Ritterjeve *Kronike* skoraj ni uporabljeno (razen enkrat v obliki Slovenji pred našim štetjem, ter enkrat Sloveni po Kristusovem rojstvu), temveč ga nadomešča ime Slovinci. Pridevnik Slovenski je v obdobju pred našim štetjem zapisan skupaj 19 krat (Slovenski Kralj 9x, Slovenska Vojska 1x, Slovenski Orsag 2x, Slovenski vojvoda 2x; Slovensko ladanje 1 x, Slovenski Narodi 1x, Slovenski varaš 1x; Slovensko kraljestvo 1x, Slovenska Zemlja 1x).

Ime Slovenci po našem štetju je zapisano 56 krat, Slovenkinje 1 x, Sloveni 1 krat, Slovenje 3 krat. Pridevnik Slovinski je zapisan skupaj 96 krat (Narod 5 x; Kralj 9 x; vojska 1 x; Orsag 20 x; vojvoda 3 x; kraljestvo 1 x; Narodi 1 x; Zemlja 22 x; Zapovednik 1 x, strane 2 x; države 3 x; šeregi 1 x; Ban 11 x; Vice-Ban 2 x; Poglavar 3 x; Biškup 1 x; Sarmati 1 x; deržanja 1 x; jezik 1 x; Banja 1 x, oblast 1 x; Gospoda 2 x; General 3 x; Krajn 1 x).

Številka zapisa	Pojem	Leto omembe zapisa	Skupno število zapisov
1	Slovinski narodi	(2304 pr. n. št.)	1
2	Slovenkinje	628 n. št.	1
3	Slovinci, Slovenec	(507; 371 2 x; 356; 338; 230; 221; 219; 213; 181; 122 2 x; 100; 99; 42; 35; 15 2 x; 14 pr. n. št.) našega štetja 7; 176; 244; 271; 338; 373; 379; 398; 457; 502; 528; 541 2x; 548; 549; 550; 552; 554; 564 2x; 584; 592; 593; 600 2x; 602; 604; 628; 638 2x; 639; 667; 677; 691 3x; 693; 706; 708; 747; 804; 817; 827; 828; 869; 872; 882; 889; 891; 928; 968; 969; 1065; 1542; 1547	75
4	Kralj Slovencev	475 n.št.	1
5	Slovenji	(2175 pr. n. št.)	1
6	Slovenski narodi, narod	(36 pr. n. št.) 7 n. št. 2x; 763; 872; 1453; 1589	7
7	Slovenski Kralj, Kralji	(356; 333; 307; 236; 219; 217 2 x; 189; 168; pr. n. št.) 9; 244; 535; 644; 676; 683; 832; 1077; 1468	18
8	Slovenska vojska	(354; pr. n. št.) 1542 n. št.	2
9	Slovenski Orsag	(342; 218; pr. n. št.) 181; 317; 336; 373; 400; 889; 890; 1464; 1475; 1525; 1527 2x; 1545; 1552; 1557; 1564; 1570; 1573; 1679; 1683	22
10	Slovenska Zemlja	(99 pr. n. št.) 57, 373; 526; 535; 541; 552; 614; 628; 740; 744; 746 2x; 750; 822; 829; 1476; 1521; 1532; 1556; 1591; 1683; 1687	23
11	Slovenski vojvoda	(277; 276; pr. n. št.) 501; 502; 564	5
12	Slovensko ladanje	(216 pr. n. št.)	2
13	Slovensko kraljestvo	(168; pr. n. št.) 890 n. št.	2
14	Slovenski Varaš	(167 pr. n. št.)	1
15	Slovenski Ban	1251; 1346; 1470; 1545; 1557; 1565; 1567 2x; 1574; 1578; 1640	11
16	Slovenski Vice-Ban	1572; 1578	2
17	Slovenski Zapovednik	7 n. št.	1
19	Slovenske strane	170; 640	2
20	Slovenske drežave	244; 302; 820	3
21	Slovenski šeregi	252	1
22	Slovenski Poglavar	804; 818; 872	3

Številka zapisa	Pojem	Leto omembe zapisa	Skupno število zapisov
23	Slovenski jezik	1356	1
24	Slovenski General, Generali	1579; 1597; 1633	3
25	Slovenski Biškup	880	1
26	Slovenske Sarmate	280	1
27	Slovenska deržanja	501	1
28	Slovenska Banja	1465	1
29	Slovenska oblast	1493	1
30	Slovenska Gospoda	1526; 1687	2
31	Slovenskeh Krajn	1631	1
32	Slovenje	276; 460; 552	3
33	Sloveni	271	1
34	Vsi pojmi skupaj		200

Tabela 2: Zapisi pojmov Slovenci, Sloveni, slovenski/a/o ter Slovenje pri Pavlu Ritterju.

Prečrkovani izpisi Ritterjevega pisanja o pojmih Slovenci, Sloveni, slovenski in Slovenje

Vsi zapisi v obdobju pred našim štetjem:

Predvsem so v Ritterjevi *Kroniki* za nas pomembne omembe Slovencev, ki sežejo daleč v obdobje pred Kristusovim rojstvom.

Leto 1658 (2304 pr. n. št.): Sem sin Noëv rodi Arsaxada. Od kateroga su Arapini, i Kadejanci. Potomtoga bil zvan Assur, od njega su imenovani Assirijanci. Elam je rojen od Sema; od njega su zvani Elamite. Kam, sin Noëv, rodi Kusa, od ovoga su zvani Egiptomci. Jafet rodi Gomora, odkud pridoše Latini. Rodi takaj Magoga, od njega su Scite, i Vugri. Rodi i Možu, od koga su Amazoni, moskovite, i ostali Slovinski narodi. Rodjen je od Jafeta, i Javan, od toga dohadjaju Gerki.

Leto 1787 (2175 pr. n. št.): Poljaki, ali Lengeli počeli su se od Slovenja Tujskona.

Leto 3455 (507 pr. n. št.): Rati, i Boji med Slovenci, i Macedonci.

Leto 3591 (371 pr. n. št.): Vumre Aminthas Kralj Macedonski, ki se je bil podharačil Slovcem. Stupi za njim na kraljestvo starejši sin njegov Alexander, koj znovič sprosi, i kupi mira od Slovencev, dal im je brata svojega Filipa vu poručanstvo. Ali huda Mati Euridice do malo vremena Kralja sina svoga včinila je vmoriti.

Leto 3606 (356 pr. n. št.): Boj med Filipom Macedonskem, i Bradiljom Slovenskem Kraljem, vu kojem poginulo Slovencev 7 jezer.

Leto 2608 (354 pr. n. št.): Filipa Kralja Macedonskoga Vojska, Slovensku obladala je: i rodil se je Filipu Kralju sin Alexander, Veliki pak nazvan.

Leto 3620 (342 pr. n. št.): Filip Kralj robi na Slovenskom Orsagu.

Leto 3624 (338 pr. n. št.): Filip Kralj Boja bije z Atejom Kraljem Scitije; zarobil je dvadeset jezer Dece, i Žen, tulikaj velikeh bedovij za tragum, i vnožinu druge živine. Koga, kad bi se povračal nazad, razbili su Trivalji Slovenci, plen vzeli su, i njega tak ranili vu bedro, da je pod njim konj opal mertev.

Leto 3629 (333 pr. n. št.): Alexander suprot Trivaljem, i Getom vojuje. Klita, sina Bradiljovoga, i Glavciju Kralje Slovenske oblada.

Leto 3655 (307 pr. n. št.): Domitar Macedonskoj Občini sloboščinu shodil, i vučinil se Zapovednikom; oblada Ptolomeja pri cipru. Ta Domitar bil je Kralj Ilirski, ali Slovenski.

Leto 3685 (277 pr. n. št.): Brem, i Bolg Vojvode Slovenski robe Gerke.

Leto 3686 (276 pr. n. št.): Brem Vojvoda Slovenski ide na Otok Delfski, da porobi Cirkvu Apollovu. Bilo je z njim Vojske šestdeset i pet jezer. Ali potresi zlo vreme tak rastiralo, pobilo, i potuklo Vojsku, da Brem sam sebe od žalosti vmoril je.

Leto 3726 (236 pr. n. št.): Agron sin Pleuratov Kralj Slovenski jak, i zmožen.

Leto 3728 (234 pr. n. št.): Agron Kralj suprot Etolom srečno vojuval je.

Leto 3732 (230 pr. n. št.): Vumerl je Agron Kralj od tiskavice, i žena njegova Teuta kraljevstvom ladala, ova je vnoge vojske, i Boje včinila, dopustivši podložnikom svojem, da se vsaki slobodno pomaže, gde more, zato Slovenci razbijali su na morju, i robili bližnje Narode, največ Skenderce, Gerke, i Latine.

Leto 3733 (229 pr. n. št.): Teuta Kraljica posle, aliti poslenike Rimske, Kaja, i Lucija Korunkane, čini sekirami izseči, a brodare njihove z brodmu zavjedno zežgati. Teutina Vojska Fenice zavjela je, razbivši Skenderce.

Leto 3734 (228 pr. n. št.): Teuta vojsku poslala je na Skenderce; zavje Dračeno Varaš veliki, i Korčulu veliku na Otoku: i vu ovom ostali su šeregi z Vojvodom Domitrom Hvaraninom. Dojde nato Vojska Rimska, i Domitar vu nemilošću Teutinu opal je, zneveril se je Kraljici, i k Rimlanom privergel se je, s kem grad, i Vojsku izdal je. Drugi rimski šeregi ođišli su po kopnu, zavje vnoge Grade, i Varaše Teutine. Teuta pobegne vu Rižan (Rizan). Zatem vučinila je z Rimljani mir.

Leto 3741 (221 pr. n. št.): Slovenci pomoč dali su Antigonu suprot Kleomenu Kralu, da bi Špartu Varaš zavjel, od tud idući robili su po Macedoniji, i ne deržeći med sobum reda, razbijeni jesu od Antigona, ali i Antigon bijući se z njimi, od velike vike, i kriča, z prusivši nuternju silu, neprestance kervobljuvinom do malo dni, i dušu iztočil je.

Leto 3743 (219 pr. n. št.): Domitar Hvaranin z drugemi Slovenci Dalmatini razbijal je na Morju, i po Gerčkeh Otokeh. Ov je imel za ženu Triteutu Pine Kralja Slovenskoga Mater.

Leto 3744 (218 pr. n. št.): Vu Dalmaciji, ali Slovenskom primorskom Orsagu, Rimljani zavjeli su Dimal jako mesto, i Hvar na Otoku.

Leto 3745 (217 pr. n. št.): Serdilajda Kralj Slovenski robi kotare Macedonske, damu ni platil Filip Kralj stroške, za pomoč, koju mu je bil poslal suprot Etolom, i Lacedemonom.

Filip Macedonski, i Serdilajda Slovenski Kralji odstupili su od Rimljanov: budući Rimljani razbijeni pri Trasimeni.

Leto 3746 (216 pr. n. št.): Filip Kralj Macedonski velik del Slovenskoga ladanja zavjeti hoteći, i Serdilajdu podse podegnati; ali Serdilajda s pomočjum Rimljanov Filipa odtiral je.

Leto 3749 (213 pr. n. št.): Filip Kralj vojuje suprot Slovincem: zavje Vis.

Leto 3773 (189 pr. n. št.): Pleurat Kralj Slovenski robil je Gerke tja do Korinta.

Leto 3781 (181 pr. n. št.): Kraljuval je nad Slovenci Geneci Kralj.

Leto 3794 (168 pr. n. št.): Genčić Kralj Slovenski premamljen od Perseja Kralja Macedonskoga vučinil se je neprijatela Rimljanom: koj silnu vojsku na njega zdignuvši vnoge Grade, i Varaše zavjeli su; najpotlam i Skadar vu koga se je bil Kralj Genčić zaperl. Onda Kraljestvo Slovensko, i Macedonsko Rimljani pod svoju oblast dobili su.

Leto 3795 (167 pr. n. št.): Emilius Rimske Vojske Zapovednik, razlučil je šerege svoje po kraljestvu Genčićevom, čini da vu jeden dan vsakoga mesta gradjani, ali Varašci vse blago svoje na Plac, aliti teržišče iznesu: kaj gda bi vučinili, napustil je Vojnike, da razjagme: i tak vu tri vure, aliti časa sedemdeset Slovenskih Varašev Rimljani kruto porobili jesu.

Leto 3840 (122 pr. n. št.): Ardijei, i Palariji Slovenci, druge Slovence pri Morju, koji su se Rimljanom podali, neprijateljski porobili su.

Leto 3862 (100 pr. n. št.): Okolu ovoga vremena, Kajus Kato Sudec Rimski, došel je z-vojskum nad Slovence, i čineći vsake, i neizgovorne nemilosti, razbijen, i zatert je bil.

Leto 3863 (99 pr. n. št.): Cimbri okolu ovoga vremena, došel je vu Slovensku Zemlju; pobil se je z-njimi blizu Gorice vu Istrije Papirius Karbo Rimljanin, koji je zapovedal nad Slovenci: i razbit odstupil je.

Leto 3920 (42 pr. n. št.): Po smerti Juliuša Cezara Dalmatini, i Slovenci Rimskoga Zapovedništva jarem zhitili jesu, koje Bebius Rimski vlastelin z-vojskum vpokoriti hoteći, ali i on i vojska potučeni jesu od Dalmatinov; odkud Rimljani z vekšum silum bijući se z-Dalmatini više od petdeset let, najpotlam i obladali su.

Leto 3926 (36 pr. n. št.): Podegnavši Cesar vse Slovenske primorske Narode pod svoju, i Rimsku oblast, vojuje na Majdake, ki su se onda zvali Japodi, aliti Zapodci. Vzel je Metliku glavno mesto, ali z-velikem trudom, i z-vnogem kervnem prolivanjem, da i sam pod njum ranjen je bil. Varaš požgal, i zaterl je, i ljudi vse do jednoga porazil je.

Zdignuli su se suprot Rimljanom Posavci; dojde Cesar Augustus, podsede stolno mesto Posavečko Sigećicu, koju čez 20. dni silnum rukum je vzel.

Leto 3927 (35 pr. n. št.): Cesar Augustus, zopet z-vojskum ide nad Dalmatine, ki tesnem za hranu vremenom prisiljeni podali su se Cesaru, davši mu vu talištvo, ali poručanstvo sedemsto mladencev, i vse zastave, koje Gabinu rimljanu prevo toga oteli jesu, zavezavši se pod harač, koga Juliušu Cezaru pogodili jesu. Odtud ide na Derbane, aliti Dreventane Slovence, i nje pod harač podegnal.

Leto 3947 (15 pr. n. št.): Rodil se je Klaudius na Cesarstvo. Slovenci vu Pannonije (to jest med Murom, i Dunajem) podignuli su se suprot Rimljanom. Koje Tiberius Cesar z-pomočjum Skordišanov Slovence vkrotil je.

Leto 3948 (14 pr. n. št.): Daci Prekdunajci robili su Slovence, a Dalmatini zdignuli su se suprot Rimljanom. Dojde Tiberius, i smutnje potišil je.

Izbrani zapisi iz Kronike v obdobju po Kristusovem rojstvu (naše štetje):

Leto 6: Rimljani vojuvali jesu suprot Moravcem, ki su se zvali Markomani, i zapovedal je njim Kralj Maroboduk.

Leto 7: Doklam Rimljani vojuvali jesu suprot Moravcem, ostali Slovenski Narodi odvergli su jarem Zapovedništva Rimskoga, i suprot Rimljanom oružje zdignuli su, vučini se velik pomor Rimljanov, i Macedoniju oteli su. Bilo je Slovenskoga Naroda oboružneh osemsto jezer, napunoma; k-tomu dvesto jezer konjanikov, a devet jezer pešcev skupili su (kak Vellejus Rimljanin piše). Vojvode ove Vojske bili su dva Batana, i Pinet Slovenski Zapovedniki. Odvergel se je od Rimljanov i Remetalac Tracije, aliti Drenopoljske zemlje Kralj, ki je takaj vnoge pobil. Odkuda nigdar vu vekšem strahu nisu bili Rimljani, kak onda. Osebumnum pak srečum njihovum, došel je Tiberius Cesar, Slovence potisil, i to leto vu Sisku zimuval je.

Leto 8: Došla je Rimaska Vojska vu Dalmaciju, i same Makarčane z-bojem pritisnula i obladala je.

Leto 9: Bata, i Pineta Kralje Slovenske, Rimljani vlovili su.

Leto 170: Markomani, aliti Moravci, znovič su se suprot Rimljanom podignuli. Vandali najpervo došli su vu Slovenske strane.

Leto 176: Markomani z-ostalemi Slovenci od Severa; suprot Rimljanom: koje su čudnum srečum Rimljani premogli.

Leto 181: Vumerl je M. Aurelius Rimski Cesar vu Križovljanah na Slovenskom Orsagu.

Leto 244: Ladal je na daleko s Slovenskemi državami Svates Kralj Slovenski, ovi Slovenci zvali su se Avari, i Abari.

Leto 252: Decius vu Sremu z-plemenitoga pokolenja rojen, od Illirskih, aliti Slovenskeh Šeregov v Rimskem Cesarom vučinjen.

Leto 271: Flavius Klaudius Slovenec Dalmatin, najverlejši Rimski Cesar postal je. Gote, Scite i Verle obladal, i predobil je Nemce na Sloveni, od kuge vumerl je, ni ladal ni 2. leta.

Leto 276: Kuga velika po Srimu, i Slovenju okolnjem.

Leto 317: Konstantin Cesar z-Licinom Boj imal je na Slovenskom Orsagu, kojega je i obladal.

Leto 336: Vandali Panoniju, aliti Slovenski Orsag obudilislu z-dopuščenjem Cesara Konstantina.

Leto 338: Rodil se je S. Hijeronim Slovenec vu Štrigove od Eusebiuša.

Leto 373: Huni iz Scitije ovo vreme najpervo vu Panoniju, aliti Slovenski Orsag, deset sto, i osem, deset jezer ljudi velikih i maleh, obojega spola, je došlo. Vu Panonije jesu stali na jednom delu Slovenci, a na drugom Nemci, vezda se zove Vugerska zemlja, i Slovenska: Štajer, i Austrija.

Leto 379: Valens po svojem Bratu Cesar Rimski vu Carigradu postal je. Ov Frijulce, i Tirolce pridal je Slovincem, blizu Drinopolja vu boju od Gotov ranjen, i vu jednoj priprostoju hiše žežgan je.

Leto 398: Alarik Gotski Kralj robil, i zatiral je Slovence, i Dalmaciju: po nagovoru Stilikonovom.

Leto 400: Radigost iz Scitije z vojskum došel je vu Dalmaciju, i Slovenske Orsage, jakše je vučinil.

Leto 429: S. Hijeronim vumerl je vu Bethlemu 91. leto star, Navučitel S. Matere Cirkve, vnoge knige Dijačkem jezikom popisal, i Glagoljsku Knigu, i pismo on našel, i spravil je.

Leto 457: Ardarik Gepidski Kralj z-drugemi Slovenci, zdignuli su vojsku na Atilove sine, koje je perdobil, i pobil Unov više od 30000. gde je Elak najmlajši Atilov sin poginul. I ovak opalo Kraljestvo Atilino veliko, ali malo terpeče. Onda Unni poginuli, i zatreni jesu.

Leto 460: Dinčič Atilov sin došel je z-vojskum vu dolnje Slovenje, podsela Grad Boffanye, ali razbijen, i odtiran je bil. Ovo vreme ladal je vu Liburnije Kralj Kunimund, koji poginul je vu boju.

Leto 475: Odokar s-Turingi zadobivši Rim, vučinil se je Kralj Latinski, aliti Laške Zemlje. Odokar je bil Kralj Slovencev, ki su se zvali Verli, Heruli, i Vandeli. Ov silnum rukum došel je vu Dalmaciju, Ojaca Kralja zaterl, Kraljestvo njegovo zavjel, i svoje raširil je: od onud odišel na Lahe.

Leto 501: Došli su Bulgari od Rike Bulge najpredi na ovu stran Dunaja vu Slovenska deržanja. Pobil se je z-njimi Arist vojvoda Slovenski, z-kem je bilo 15. jezer Junakov, pet sto i dvadeset kolij: ali nesrečno; ar više od 8. jezer njegovih Junakov poginulo je.

Leto 502: Bulgari zegnnavši Gote, Srijem zavjeli su. Kralj Tudorič poslal je Pečamina z-Vojjskum, ki Trasarika Kraljiča prognavši zavjel je Srim Grad. Sabinijana Vojvodu Slovenskoga pri Moravičih pobil. Tak Munda Vojvodu, ki je od Atila zaostal bil Slovincem postavil. Kopar Grad vu Istrije Justin Czesar zezidal je.

Leto 584: Abari Slovenci Zemun pri Dunaju, i vnoge druge bližnje Grade, i Varaše razmetali jesu.

Leto 592: Velike škode, i kvare po vsem Zapovedničtvu Rimskeh Cesarov na izhodu vučinili su Slovenci Abari.

Leto 593: Agilus Longobardski Kralj, z-pomočjum Slovencev, Padovu zavjel je.

Leto 600: Longobardi Abarom i Slovincem združeni porobili jesu, požgali Istriju.

Mauric Cesar po vnogeh nesrečnih Bojeh Illirsku Zemlju Slovincem je dal, od ke dobe, i Dijačkem, aliti Latinskem jezikom počela se zvati Slavonija.

Leto 602: Agiluf Kralj z-pomočjum Slovencev vzel je Kremonu.

Leto 604: Slovenci Istriju malo da nesu opustili: pobivši Soldate, aliti Vojnike Cesara Gerčkoga.

Leto 628: Došel je neki Tergovec, imenom Sama, vu Slovensku Zemlju, koji Slovincem suproti Abarom velik pomočnik je bil, da jarem Abarski izhite, Sama Kraljem vučine. Ta Kralj imal je dvanajst žen, koje vse bile su Slovenkinje: od kojeh dobil 12 sinov, i 15. Kčeri. Vučinil se je kruto jak, i zmožen, raiširil je Kraljestvo svoje po Koruške Zemlje, i tja do Moravije.

Leto 638: Dagobert Kralj Francuski Abare, i Slovence svojemu Orsagu bližnje, pod svoju oblast podagna je.

Slovinci skoro vsu Dalmaciju zavjeli: i prek morja Italiju robili jesu.

Leto 667: Francuzi pobili se jesu s-Slovinci vu Korutanski, aliti Koruški zemlje: Boj zgubili jesu, vu kojem i Vojvoda njihov Andagis Pipinov sin poginul je.

Leto 676: Med Kajanom Kraljem Slovenskem, i med Cesarom postal je mir, da skoro vekši del sveta počinul je.

Leto 677: Bathaja Kralj Bulgarom, i Slovincem zapovedal je.

Leto 683: Trebelin Kralj Slovenski, i Bulgarski postal je.

Leto 691: Justinijan Cesar skupil je Slovencev iz Mezije, i bližnjih stran trideset jezer ljudi, i postavil im je glavara Nevulju, z-Abari mir razbil. Mujamat pako Abarski Vojvoda podmitil je na svoju stran Nevulju, i 20. jezer Slovencev, zrok je bil, da ostale Slovence z-ženami zavjedno i z-decum Cesar činil je porazati. Boj je bil pri Nicomedije.

Leto 706: Slovenci robili jesu Furlane, i Longobarde: došli su i drugoč vu Furlansku zemlju, vubili su obodva Vojvode Ferdulfa, i Ajaidu, i skoro vsu Gospodu, i Plemenitaše Furlanske: odkud z-velikem plenom, i dobičkom povernuli se jesu.

Leto 708: Ladal je ovo vreme nad Slovenci Borut.

Leto 740: Med Avari, vu Slovenske Zemlje velika nesložnost, i svada postala je.

Leto 750: Ladal je vu Dalmaczie, i Slovenske Zemlje Sadimir Kralj.

Leto 804: Tudor (koga neki Tuduna zovu) Ban, aliti Poglavar Abarski prisiljen od Slovencev, z-dopuščenjem Karola velikoga nastanil se je med Sabariom, ali Szombotelom, i med Korotanom, zadobivši onu Zemlju zase, i za svoje luctvo.

Leto 815: Lajuš vu Paderborni na Nemškom Orsagu vučinil je Spravišče, vu koje došel je Poglavar Slovenski, i z-njim vsa vekša Gospoda.

Leto 818: Ovo vreme Ljutevid dolnjih Slovencev (to jest Požege, i Srema) Poglavar odvergel se je od Cesara Lajuša.

Leto 820: Došla je od trih stran Cesarova Vojska nad Ljutevida, ali mu nikaj ne mogla, neg požgavši kotar nazad odišla, podpunoma prisilila Kranjce; i Korušce, da od Ljutevida pod Cesara pristupe. I onda prvi put Nemci vu Kranjsku, y Korušku Slovenske države došli su, počeli zapovedati, i nastanjivati se.

Leto 880: Methodius Biškup veliki, i Apostol Moravski sada je bil. Vichin prvi Biškup Slovenski, vu Nitre sada postal je.

Leto 890: Zapovedal je ovo vreme vu Slovenskom Kraljestvu Branislav, to jest med Savum, i Dravum. Z-ostalem pak vsem do morja, i poleg morja ladal je Muzimir.

Ovo vreme robil je po Slovenskom Orsagu Sventivlad Kralj Moravski: suprot komu Karol Debeli tja od Bulgarskoga Kralja Ladimira pomoč prosil je.

Leto 891: Slovenci razbili su Bavare, i Francuze, i pregnali Markomane, Orsag njihov, ki se sada Moravija zove, zavjeli.

Leto 928: Heneti, ki se Slovenci imenuju, pobiti jesu bili vu Nemškom Orsagu.

Leto 1065: Vandali, i Slovenci krive Boge molili jesu.

Leto 1251: Štefan Ban Slovenski počel je zidati Grad, i Varaš Jablanac, Grad za Kralja, Varaš za Purgare: odlučivši Varašcem velike slobošćine, da Kneza iz med Kraljevih ljudi, a druge častnike iz med Rabljanov izbiraju: ar Rabljani nekoji obečali su se naseliti, i odičiti Varaš Jablanac.

Leto 1356: Karol Cesar v Spravišču Noribertskom odlučil je, da Electori, aliti Izborniki Cesarstva Rimskoga, imaju sine svoje Navučiti, Italijanskoga, aliti Latinskoga, i Slovenskoga jezikov. Ov Cesar bil je Čeh rodom.

Leto 1453: Mikulo Papa Rimski Jerolimu Ptujcu, i drugem siromahom Puščenikom, Dalmatinskoga, Illirskoga, aliti Slovenskoga Naroda, porušenu Czirkvu S. Marije vu polju Marsevom v-Rimu z-njejemi dohodki dal je.

Leto 1464: Banuval je vu Slovenskom Orsagu Knez Ivan Vitovec od Grebena.

Leto 1521: Soliman Turski Czar vzel je dolnji Belgrad, mesto tverдно, i veliko: vzel je takajše poleg Save druga mesta Kopnik, Mitrovicu, Barič, i Šabac: a poleg Dunaja Zemun, Slankamen, Keminič, i ves Srem z-ognjem požgal, velik del Vugerske, Slovenske, i Horvatske Zemlje pod svoje Ladanje podbil, i ne malo opustil.

Leto 1525: Turci podseli su Jajce Grad, dva Paše, Bosanski, i Mostarski, z-velikum silum, i z-velikemi puškami ga rušili. To čuvši Kralj Lajuš, poslал je Krištofa Frangepana za Kapitana, i bil se je tri dni, i tri noči, Turke razbil, i Grad oslobodil. Od onud je bil nazvan Krištov Frangepan, Dalmatinskoga, Horvatskoga, y Slovenskoga, Orsagov obranitel.

Leto 1526: Lajuš Kralj Vugerski z-Carom Turskem Solimanom vu Muhačkom polju pobil se je, ali Car predobil, i velik pomor Kerščanske vojske vučinil. Onde su poginuli Cirkveni Poglavari (našetih je 8 imen). Svetska takajše Gospoda (14 imen), i vnoga ostala Vugerska, Slovenska, i Horvatska Gospoda Duhovna, i Svetska, viteški, i poglaviti ljudi, na tuliko, da kaj ih je poginulo, i v-sužanstvo odpeljano, računali su dve sto jezer ljudi.

Leto 1542: Vojska velika Nemškoga Zapovedničtva, i vsega Kerščanstva došla je na Vugersku Zemlju suprot Turčinu, pred njum bil je Joakim Herceg Brandeburgški, i podsela Budin, i Pešt, ali za ludo: samo da Mikula Grof Zrinski z-Horvatskum, i Slovenskum vojskum razbil je Turke Janičare, i Konjanike pod Peštom; drugač od Kerščanske vojske vnogo ih poginulo, i to već od betega neg od oružja. Ferdinand Kralj vučinil je nad Horvati, i nad Slovenci Bana Mikulu Grofa Zrinskoga.

Leto 1545: Turci robili su vu Slovenskom Orsagu; koji su se zvali Petrovski, aliti Kraljevski Turci. Mikulu Zrinskoga, Bana Slovenskoga, i Bildenštajna Generala Štajerskoga, pod Konjščinum Turci razbili su; porobeči dosta Orsaga. Opet na Kranjskom, polje Jarnečko, oberh Kostajnevice, poleg vode Kerke, Turci porobili su, i odpeljali vnogo sužnjeve. Grad Moslavinu Turci vzeli su.

Leto 1547: Karol Cesar boj imal je z-Ivanom Friderikom Saxonskem, gde Vugri velik dobiček, a poštenje Slovenci po viteštvu dobili su. Pred Vugri je bil Glavar Peter Bakič. Hercega živoga, po obrazu posečenoga vlovili jesu.

Leto 1570: Velik i strašen glad je bil vu Slovenskom Orsagu i po cele Zemlje: da su vnogi ljudi od glada vumirali.

Leto 1573: Kmeti vu Slovenskom Orsagu zdignuli su se suprot svoje Gospode: kojeh Poglavar bil je Matej Gubec, od njih za Kralja deržan, i zato se Gubčeva Puntarija zove.

Leto 1589: Sixtus Papa Cirkvu S. Hijeronima v-Rimu obernul je v –Kaptolomsku, postavivši jednoga Jasprista, aliti Archi-Popa, 6. Kanonikov, i 4. Prebendare: poleg njih Hospital, aliti Gostilnicu, za Putnike, aliti Betežnike Slovenskoga Naroda.

Leto 1631: 5. Dan Rožnjaka vumerl je Slovenskeh Krajin General Sigismund Trautmanstorff vu Nemškom Gradcu.

Leto 1633: Juraj Švorcenberg General Slovenski razbil je 500. Turak pri Virju.

Leto 1683: Vu Slovenske Zemlje medtemtoga Koprivničani, i Križevčani požgali su 4. Turska sela; vračajući se pako nazad z-velikem plenom, i robjem, na putu med berekmi po izdanju razbijeni jesu, i zgubili ne samo ves plen, i robje, nego y ostalo ih mertveh više od 100. i tri Vojvode, a jeden ranjen vušel je: vlovljeneh 30.

Ova Jesen po Horvatskom, i Slovenskom Orsagu kruto dežjevna bila je, vnoge Meline na Drave otergane voda odnesla je.

Leto 1687: Spravišče veliko Vugerske, i Slovenske Gospode vu Požunu: vu kojem Jozefa sina svojega Leopold Cesar koruniti učinil je, od koga Pavel Ritter z-ostalum Gospodum zlatoga viteštva čast prijeli su.

Peter-Varadin, Valpo, Požega, Rakovac, i cela Slovenska Zemlja Turkom vzeta je.

Primerjava obeh kronik

Primerjava Ritterjeve *Kronike z Vramčevo Kroniko*, pokaže, da segajo omembe Slovencev pri Ritterju v še bolj oddaljen čas (še za 129 let), pa tudi mnogo pogostejše so, kot pri Vramcu. Vramec v starejšem obdobju uporablja izključno zapis Sloveni, med tem ko Ritter uporablja zapis Slovenci, zapis Sloveni pa samo enkrat.

Vramec v obdobju pred našim štetjem samo dvakrat zapiše ime Sloveni (v zvezi s Tujskonom in Aleksandrom Makedonskim), medtem ko Ritter kar 19 krat zapiše ime Slovenci, poleg tega pa še 1 krat Slovinski in 1 krat Slovenji.

Pojem Slovenski v obdobju pred našim štetjem pri Vramcu ni zapisan, pri Ritterju pa je zapisan 19 krat (Kralj, Vojska, Orsag, Vojvoda, Narodi, ladanje, Varaš, Kraljestvo, Zemlja).

Pri Ritterju je pojem Slovenski po Kristusovem rojstvu zapisan skupaj 96 krat (Narodi, Narod, Kralj, Vojska, Orsag, Vojvoda, Kraljestvo, Zemlja, Zapovednik, strane, države, šeregi, Ban, Vice-Ban, Poglavar, Biškup, Sarmati, deržanja, jezik, Banija, oblast, Gospoda, General, Krajin).

Ritter ne uporablja zapisa dežele ali kraljestva Slovenijeh, ki ga je Vramec uporabil 8 krat, temveč samo 3 krat uporabi nekoliko drugačen zapis Slovenje. Po drugi strani pa Ritter namesto tega raje uporablja zapis Slovenski Orsag (22 krat), ki ga je Vramec uporabil samo 2 krat.

Skupno število zapisov pojmov Slovenci (Sloveni), Slovenijeh in Slovenski pri Vramcu je 41, pri Ritterju pa 200.

Ritterjeva *Kronika* je v pomembnem delu odvisna od Vramčeve *Kronike*, vendar je njeno besedilo obenem tudi enkrat obsežnejše in je zato v njem opisanih mnogo več dogodkov. Tipični primeri odvisnosti so:

Leto 1787 (2175 pr. n. št.): Polaki ali lengjelje počeli su se od slovenja Tujskona. (Vramec)

Leto 1787 (2175 pr. n. št.): Poljaki, ali Lengeli počeli su se od Slovenja Tujskona. (Ritter)

Leto 373: Huni ali Vogri iz Sitije ovo vreme najpervle jesu v Panoniju, deset sto i osemdeset jezer ljudi, malih velikih, Mož i žen je došlo. Pannonija zvala se je ova zemlja ali

Orsag ki se vezda imenuje Vogerska zemla ali Orsag, v Panonije jesu stali na jednom dele Slovenij a v drugom Nemci ono vreme gda su najpervle Vogri došli v Panoniju.«

Leto 373: Huni iz Scitije ovo vreme najpervo vu Panoniju, aliti Slovenski Orsag, deset sto, i osem, deset jezer ljudi velikeh i maleh, obojega spola, je došlo. Vu Panonije jesu stali na jednom delu Slovenci, a na drugom Nemci, vezda se zove Vugerska zemlja, i Slovenska: Štajer, i Austrija. (Ritter)

Leto 429: Sveti Hieronim Doktor sloven, ovo vreme vmre v Betleheme devetdeset i jedno leto je bil star, rojen od Eusebiuša v Štrigove, vnoge knige dijačkim jezikom popisa i Glagolsku knigu i Pismo on najde i spravi. (Vramec)

Leto 429: S. Hijeronim vumerl je vu Bethlemu 91. leto star, Navučitel S. Matere Cirkve, vnoge knige Dijačkem jezikom popisal, i Glagoljsku Knigu, i pismo on našel, i spravil je. (Ritter)

Leto 683: Trebelin Kral Slovenski i Bulgarski ovo vreme posta. (Vramec)

Leto 683: Trebelin Kral Slovenski, i Bulgarski postal je. (Ritter)

Leto 928: Heneti ki se Sloveni imenuju pobijeni jesu ovo vreme na Njemecih. (Vramec)

Leto 928: Heneti, ki se Slovenci imenuju, pobiti jesu bili vu Nemškom Orsagu. (Ritter)

Leto 1545: Turci robili su na Slovenijeh ter se zovo Petrovski ali Kraljevski Turci. Miklovuša Zrinskoga, Bana Slovenskoga pod Konskim Turci razbiše i porobiše dosta. Opet na Krajnce, pole Jarnečko oberh Kostonjevice poleg vode Kerke, Turci porobiše i odpelaše dosta ljudi. Grad Mojslavinu jesu ovo leto Turci vzeli. (Vramec)

Leto 1545: Turci robili su vu Slovenskom Orsagu; koji su se zvali Petrovski, aliti Kraljevski Turci. Mikulu Zrinskoga, Bana Slovenskoga, i Bildenštajna Generala Štajerskoga, pod Konjščinum Turci razbili su; porobeči dosta Orsaga. Opet na Kranjskom, polje Jarnečko, oberh Kostajnevice, poleg vode Kerke, Turci porobili su, i odpeljali vnogo sužnje. Grad Moslavinu Turci vzeli su. (Ritter)

Leto 1547: Cesar Karol boja bi s Hercegom Saksonskim z Ivanom Friderikom, gde Vogri veliki dobiček i počtenje, Slovenci pa viteštve dobiše. Pred Vogri je bil Kapitan Peter Bakič. A Hercega živa po obrazu posečena ješe i vloviše. (Vramec)

Leto 1547: Karol Cesar boj imal je z-Ivanom Friderikom Saxonskem, gde Vugri velik dobiček, a poštenje Slovenci po viteštvu dobili su. Pred Vugri je bil Glavar Peter Bakič. Hercega živoga, po obrazu posečenoga vlovili jesu. (Ritter)

Leto 1570: Velik i strašen glad je bil na Slovenijeh i po vsjoj zemle, i vnogo ljudi pomre od glada ovo vreme. (Vramec)

Leto 1570: Velik i strašen glad je bil vu Slovenskom Orsagu i po cele Zemlje: da su vnogi ljudi od glada vumirali. (Ritter)

Leto 1573: Kmeti na Slovenijeh vstali i zdignoli su se bili proti svoje Gospode i Plemenitim ljudem, kotere posekoše, obesiše, pomoriše i Ostale na pokornost dopelaše. (Vramec)

Leto 1573: Kmeti vu Slovenskom Orsagu zdignuli su se suprot svoje Gospode: kojeh Poglavar bil je Matej Gubec, od njih za Kralja deržan, i zato se Gubčeva Puntarija zove. (Ritter)

Zanimivo je dejstvo, da Ritter v svoji *Kroniki* navaja slovenskega Kralja Sama, karantanskega kneza Boruta in panonskega kneza Ljudevita (Ljutevid), ki jih Vramec ne omenja, jih pa dobro pozna slovenska zgodovina. Krajnsko in Koroško v 9. stoletju celo izrecno imenuje »**Slovenske deržave**«. Prav tako je zanimivo, da Ritter navaja tudi ustanovitev slovenskega Zavoda Sv. Hijeronima v Rimu (leta 1453), kjer je dejansko kot kanonik služboval Vramec, ki pa tega v svoji *Kroniki* ne omenja.

Tudi Ritter podobno kot Vramec loči Slovence, Vogre in Horvate ter njihove dežele ali kraljestva. Za Hrvate celo izrecno navaja, da so prišli v te kraje šele leta 640, med tem ko o Slovencih v teh prostorih govori že več tisoč let pred tem. (*Leto 640: Došli su iz prek Babineh Gor Horvati najpervo vu Dalmaciju, i ove vezdašnje Horvatske, i Slovenske strane, i z vnogemi boji stiralu jesu Abare, i ovde se nastanili. Pred ovemi bilo je pet bratov Klukas, Lobej, Košočas, Muklo, Horvat, i dve sestre, Tuja, i Vuga, od njih Dalmacija, ka je od Morja do Mure, i Dunaja dosejala Horvatsko ime prijela, i do današnjega dneva obderžala je.*)

Posebej zanimivo je, da je v jeziku Ritterjeve *Kronike* celo več tipičnih splošno slovenskih besed in oblik v skladu s slovenskimi jezikoslovnimi pravili, kot v jeziku Vramčeve *Kronike*. To je presenetljivo tudi zato, ker je med tiskom ene in druge *Kronike* minilo 118 let, oziroma je med 2. izdajo Ritterjeve *Kronike*, ki je bila dejansko analizirana, in Vramčevo *Kroniko* minilo celo 166 let. Prav v tem obdobju je bil slovenski bezjaški jezik zaradi številnih migracij močno hrvatiziran in srbiziran, zato bi bilo razumljiveje, če bi bilo obratno. Prav to dejstvo daje slutiti, da je Ritter dejansko za svojo *Kroniko* uporabil starejše predloge (morebiti izgubljene ali založene rokopise), ali pa je morda avtor *Kronike* celo nekdo drug.

Obe *Kroniki* slovenski zgodovinarji ter jezikoslovci povsem ignorirajo in so ju neodgovorno prepustili Hrvatom, česar ne moremo in ne smemo imenovati znanost. Pri tem z zgodovinskega in jezikoslovnega stališča ni najpomembnejše to, da so številni kronološki zapisi v obeh *Kronikah* napačni in pomanjkljivi, temveč predvsem dejstvo, da so v obeh delih navedeni pojmi, ki so posebnega pomena prav za nas Slovence, jasno pa kažejo na kontinuirano prisotnost teh pojmov skozi zgodovinska obdobja oziroma na staroselstvo Slovencev v teh krajih.

Viri in literatura

1. Antol Vramec, *Kronika vezda znovich zpravljena Kratika Szlouenzkim iezikom po D. Antolu Pope Vramcze Kanouniku Zagrebechkom, Manline, Lublana 1578.*
2. Adam Bohorizh, *Articae horulae succisivae de Latinocarniolana Literatura, Witebergae 1584.*
3. Krsto Špoljar in Olga Šojat, *Hrvatski kajkavski pisci, druga polovina 16. stoljeća, I, Matica hrvatska - Zora, Zagreb 1977.*
4. Pavel Ritter Vitezovich, *Kronika aliti szpomenek vszega szveta vekov, vu dva dela razredyen, katerih prvi dersi, od pochetka szveta do Kristussevoga narojenya; drugi od Kristussevoga porojenya do izpunenya letta 1744, ed. Štefan Rafaj, Zagreb 1744.*
5. Pavel Ritter Vitezovich, *Croatia rediviva regnante Leopoldo Magno caesare, Zagreb 1700.*

Povzetek

V prispevku so predstavljeni pojmi Slovenci, Sloveni, slovenski in Slovenija v dveh starih kronikah panonskih Slovencev. To sta *Kronika Vezda znovič spravljenjena slovenskim jezikom*, Antola (Antona) Vramca (1578) ter *Kronika aliti spomenek vsega sveta vekov*, Pavla Ritterja Vitezoviča, ki je prvič izšla leta 1696 v Zagrebu, potem pa z nekoliko spremenjeno vsebino še dvakrat, leta 1744 (urednik Štefan Rafaj) ter 1762 (urednik Nikolaj Laurenčič).

Vramčevo *Kroniko* bi morali postaviti na častno mesto v zgodovini slovenskega slovstva, saj gre za prvo slovensko tiskano zgodovinsko knjigo. Izjemnega pomena je dejstvo, da je Vramec v svoji knjigi uporabljal zapise pojmov Slovenci, Sloveni, Slovenijeh in slovenski. Avtor sodi med zagovornike Slovenske staroselske teorije, saj naše prednike postavlja v srednjo Evropo že najmanj v obdobju Aleksandra Makedonskega (4. stoletje pred Kristusovim rojstvom). Njegovo pisanje dokazuje, da je bilo v 16. stoletju takšno stališče splošno uveljavljeno, hkrati pa se tudi povsem ujema s podobnim pisanjem Adama Bohoriča, iz latinskega uvoda prve slovenske slovnice leta 1584. Slovenijo in Slovence/Slovene strogo loči od Ogrov/Vogrov (Madžarov) ter od Horvatov. Enako tudi loči njihove dežele (orsag, kraljestvo ali zemlo), kar pomeni, da gre za tri, med seboj razločujoče se narode ali »nacije«, v skladu s takratnim razumevanjem tega pojma.

V Ritterjevi *Kroniki* je prav tako govora o Slovencih v obdobju daleč pred Kristusovim rojstvom. Avtor pozna Slovence, Slovenske kralje, Slovensko vojsko, Slovenski orsag, zemljo ali kraljestvo, Slovenske poglavarje, zapovednike, vojvode, bane in generale, različna plemena ali rodove Slovencev (Trivalji, Ardijeji, Dalmati, Palariji, Majdaki, Vandali, Panonci, Korutanci, Kranjci), prav tako pa enači s Slovenci tudi Japode, Ilirce, ter del Sarmatov in Obrov/Abarov). Predstavljena je 2. izdaja *Kronike* iz leta 1744, kajti prva izdaja avtorju tega prispevka ni bila dostopna.

Primerjava Ritterjeve *Kronike* z Vramčevo *Kroniko*, pokaže, da segajo omembe Slovencev pri Ritterju v še bolj oddaljen čas (še za 129 let), pa tudi mnogo pogostejše so, kot pri Vramcu. Ritterjeva *Kronika* je v nekaterih delih odvisna od Vramčeve *Kronike*, vendar je njeno besedilo obenem tudi enkrat obsežnejše. Obe *Kroniki* slovenski zgodovinarji ter jezikoslovci povsem ignorirajo in so ju neodgovorno prepustili Hrvatom, česar ne moremo in ne smemo imenovati znanost.